

M E D D E L A N D E

nr. 21

från

S K Å N E S V A P E N H I S T O R I S K A F Ö R E N I N G

Söndagen den 23 maj anordnar föreningen sin traditionella vårutflykt; färden ställes denna gång till Hälsingborg, där stadsmuseets intressanta fynd från utgrävningarna å platsen för det svensk-danska slaget 1710 demonstreras av museiintendenten, fil.dr. T. Mårtensson. Till utfärden inbjudas som vanligt medlemmarnas damer; därjämte har särskild inbjudan utgått till medlemmarna i Vaabenhistorisk Selskab, Köpenhamn

Program:

Kl. 09.00	Avresa Malmö C - Hälsingborg C (reservation för ev. tidtabellsändring efter den 9/5).
10.00	Ankomst Hälsingborg.
10.20	Samling vid stadsmuseet.
10.30	Museet demonstreras av museiintendenten, fil. dr. T. Mårtensson.
12.30	Besöket å museet beräknas avslutat.
13.00	Gemensam lunch intages å något av stadens hotell (enskild beställning och betalning)

Eftermiddagen disponeras valfritt. För dem, som så önska, finnes självfallet möjlighet att göra en avstickare till Helsingör, där

Kronborgs minnesrika slott bör locka till ett besök. För återfärden till Malmö meddelas upplysningsvis, att tåg avgår från Hälsingborg C kl. 16.15 och 19.15 med ankomst Malmö C kl. 17.15 resp. 20.15; båda uppgifterna lämnade med reservation för ev. tidtabellsändring. Biljettpriset III kl. returbiljett Malmö C - Hälsingborg C är kr. 7:70. Ev. Danmarksresenärer erinras om nödvändigheten att medföra pass.

Årsmötet.

Årsmötet den 6 mars, föreningens åttonde årsmöte, hade samlat ett fyrtiotal medlemmar och särskilt inbjudna, vilka hälsades välkomna av ordf. Sedan ordf. hållit parentation över den nyligen bortgångne föreningsmedlemmen, lantmästare Henning T:son Uggle, och dennes minne hyllats av de närvarande med en tyst minut, vidtogs mötesförhandlingarna enligt tidigare fastställd dagordning. Av styrelsens verksamhetsberättelse framgick bl.a. att föreningen under det gångna året räknat åttio medlemmar, varav fyra voro för året nytillkomna. Verksamhetsberättelsen godkändes och lades till handlingarna. På förslag av revisorerna beviljades styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet. Vid därefter företaget ordförandeval omvaldes avgående ordf. med acklamation. Även styrelsen i övrigt omvaldes, varför denna för innevarande år fick följande sammansättning: J.F. Herrström, ordf., överstelöjtnant B. Fogelklou, v.ordf., köpman S.Hansson, skattmästare, löjtnant O.Cederlöw, sekr. samt major J.Lindgren, u.s.f. Som styrelsesuppleanter omvaldes disponenterna Th. Jakobsson och Ad. Sohlé. Revisorer blevo f.d. polis-konstapel E.Andersson och trädgårdsmästare I. Tynell med kriminalöverkonstapel K. Nordholm som suppleant, samtliga omvalda. Sedan mötesförhandlingarna slutförts, överlämnades ordet till aftonens föredragshållare, major Nils Hellsten, vilken höll sitt med stort intresse emottagna föredrag "Värjfastets utveckling". Föredragshållaren inledde föredraget med en allmän orientering om värjfastets terminologi, varefter

gavs en ingående och instruktiv bild av värjfästets succesiva framväxt. Föredraget, som nedan återfinnes i kortfattat referat, infriade till fulla åhörarnas förväntningar.

Efter föredragets slut samlades de närvarande till gemensam supé å hotell Savoy, där aftonen förflöt under synnerligen angenäma former.

Värjfästets utveckling.

Kort referat av major Hellstens föredrag.

Föredragshållaren började med att framhålla, att av fästets konstruktion i stort sett framgår hur vapnet skall användas. Varje fästets detalj har fått storlek och form för att fylla en viss funktion, tjäna ett visst ändamål. På 1500- och 1600-talen hade varje fäktare sin personliga uppfattning om hur fästet skulle vara beskaffat för att bäst lämpa sig för hans favoritstötter, hans speciella gardställning. I sitt första ursprung var fästet mycket enkelt; kavel fanns egentligen icke, utan ersattes denna av en läderrem, som lindades runt tången, knappen tjänade mest till att förbättra greppet för handen, skydd för handen saknades helt. Först på 600-talet e.Kr. undergick fästet någon verklig förändring. Då uppkom parerstängerna, som till en början voro raka, varigenom fäste fick formen av ett kors. På detta enkla korsfäste bygger alla senare typer av fästen. Parerstängerna kunde sedan böjas uppåt eller nedåt. På 1400-talet kan man skönja de första spåren av vad vi mena med fäktkonst. Man kan finna ett slags försvar med vapnet och ej som förut endast med sköld m.m.; parad i modern mening förekom ej. Man finner från denna tid två olika slags fattning av vapnet; en nordeuropeisk fattning med alla fingrarna med fullt grepp om kaveln och en ursprungligen italiensk fattning, där man visserligen fattade om kaveln men hade pekfingret eller pek- och långfingrarna krökta runt parerstången. Man vet med säkerhet, att man fattade på detta

sätt redan i slutet på 1300-talet. Denna fattning, som skulle tjäna till att öka kraften i hugget, framtvang på fästet nya anordningar, dels för skyddet av det finger (eller de fingrar) som fattade om parerstängerna, dels för att ej fingrarna skulle skadas av klingans egg. Det första problemet löste man genom att fästa en ring på vardera sidan om klingan och i samma plan som denna och parerstängerna. Dessa ringar fingo i Frankrike mot slutet av 1500-talet namnet "les pas d'âne". För skyddet mot klingans egg underlät man att slipa denna så långt "les pas d'âne" sträckte sig. Så småningom gjorde man denna del av klingan smalare; den fick en rektangulär form och kallades ricasso eller, som på svenska och tyska, ansats. Man högg antingen lodräta hugg eller också sneda med handen vänd med naglarna nedåt. För att skydda utsidan tillkom en parerring s.k. anneau, vilken gick ut från parerstängerna, vinkelrätt mot klingan. När man sedan även högg snett åt andra hållet (med naglarna uppåt) tillkom en ring även på motsatta sidan. Föredragshållaren visade sedan, hur med fäktkonstens utveckling också fästet utvecklades. I och med stötens införande i fäktningen måste skyddet för handen göras betydligt effektivare. Så kom rappiren med sitt komplicerade fäste, där man kan särskilja två huvudtyper, det skålformiga fästet (garde à coup), som först synes ha uppstått i Spanien men snabbt spritt sig därifrån, och det snäckformiga fästet (garde à coquille), som förmodligen uppstått norr om Alperna, möjligen i Nederländerna. En variant av det skålformade fästet finnes, där skålen bildas av tättställda ringar (garde à barres). En tredje, eller om man så vill fjärde typ, är den som återfinnes på t.ex. den italienska schiavonan, den s.k. garde à panier, ofta använd på sabelfästet.

Nyintagna medlemmar.

Kandidat Bengt Göran Bergengren, Lund (Sohlé)
Kamrer George Bergengren, Hälsingborg (Sohlé)
Major Eric Engström, Hälsingborg (Allvik)
Disponent Eric Ewerclo, Hälsingborg (Sohlé)
Disponent Alfred Göransson, Malmö (Jacobsson)
Haermuseet Akershus, Oslo
Major Nils Hellsten, Stockholm (ordf.)
Fabrikör Erik Jörgensen, Kristianstad (ordf.)
Krigsmuseet Sveaborg, Helsingfors
Kulturhistoriska Museet, Lund
Fil.kand. Nils Niléhn, Lund (sekr.)
Köpman Sture Svensson, Malmö (skattm.)
Direktör Krister Werne, Hälsingborg (Sohlé)

5/5 1948.

O.Cederlöw.